

FEMALE FERTILITY BY ETHNICITY IN
REPUBLIC OF MOLDOVA

FERTILITATEA FEMININĂ ÎN FUNCȚIE DE APARTENENȚA ETNICĂ ÎN
REPUBLICA MOLDOVA

*Ecaterina GRIGORAȘ¹, PhD Student,
scientific researcher,
National Institute for Economic Research,*

JEL Classification: I21; I23; J13

ABSTRACT

The article presents the differences of female fertility in the main ethnic groups that declared their ethnicity in the Census of Population and Housing, performed in 2014: Moldovans/Romanians, Ukrainians, Russians, Gagauz and Bulgarians. For the Republic of Moldova, a pronounced ethnic differentiation of fertility is characteristic. The distribution of women by the number of live-births according to the ethnicity declared in the census (for the ethnic groups with the highest share in the general population) shows that the highest number of live-births aged between 15 and 69 years, belong to Gagauz women - 1.82 children per woman, and the lowest number is Russian women - 1.29 children per woman. Moldovan/Romanian women have 1.73 children per woman, having a second rank by the number of children born. Bulgarian and Ukrainian women have an average of 1.60 and 1.49 live births, respectively.

Keywords: *fertility differences by ethnicity, total fertility rate, mean age at birth, territorial distribution, level of education.*

В статье представлены различия женской рождаемости в основных этнических группах, заявивших о своей этнической принадлежности при переписи населения и жилищного фонда, проведенной в 2014 году: молдаване / румыны, украинцы, русские, гагаузы и болгары. Для Республики Молдова характерна ярко выраженная этническая дифференциация рождаемости. Распределение женщин по количеству живорождений в зависимости от этнической принадлежности, заявленной в переписи (для этнических групп с наибольшей долей в общей численности населения), показывает, что наибольшее количество живорождений в возрасте от 15 до 69 лет приходится на гагаузским женщинам - 1,82 детей на одну женщину, меньше всего - россиянки - 1,29 детей на одну женщину. Молдавские / румынские женщины имеют 1,73 детей на одну женщину, занимая второе место по количеству рожденных детей. У болгарских и украинских женщин в среднем 1,60 и соответственно 1,49 живорождений.

Ключевые слова: *различия в фертильности по этническому признаку, средний возраст при рождении первого ребенка, доля женщин по количеству рожденных детей.*

INTRODUCERE

În societățile multietnice, investigarea diferențierilor etnice ale fertilității dar și prezicerea tendințelor generale de fertilitate ale grupurilor etnice este o necesitate pentru guvern pentru a gestiona creșterea populației. Rolul etniei în domeniul studiului diferențial al fertilității a fost larg discutat atât în țările în curs de dezvoltare, cât și în cele dezvoltate. Deși există numeroase studii legate de diferențierea etnică a fertilității, ne vom referi la cele mai relevante pentru tema noastră. Transformările fertilității observate de la începutul anilor 1990, dar și consecințele scăderii fertilității au fost cercetate destul de amănunțit în Republica Moldova [3, 4, 10]. Cu toate acestea, niciunul dintre aceste studii nu analizează efectul etniei asupra fertilității. Pentru a efectua o analiză majoră a fertilității pe etnii, am selectat grupurile etnice majore, conform declarației apartenenței etnice la RPL 2014.

Review-ul literaturii. În spațiul vest european mai multe studii au fost întreprinse în perioada sovietică,

¹ ✉ e-mail: egrigoras@ince.md

printre care unul complex a fost realizat de Бондарская Г. În baza datelor recensămintelor populației au fost analizate diferite aspecte ale diferențierilor etnice ale fertilității, nupțialității, mortalității infantile. Se accentuează că deteriorarea tradițiilor familiilor numeroase în regiunea europeană a URSS s-a constatat deja la începutul sec.XX, datorită schimbărilor socio-economice, în special procesului de industrializare. În a doua jumătate a sec. XX fertilitatea moldovencilor a fost apropiată de cea a rusoaicelor, ucrainenilor, belarușilor, georgienilor, lituanienilor și lituanienilor, evident, fiind constatat și un anumit nivel de variație a acestora [9].

În baza datelor cercetării socio-demografice selective realizate din 1985 în URSS, au fost construite tabele de fertilitate după rangul nașterii pentru cele mai populate 17 naționalități sovietice. În baza acestor tabele au fost determinate probabilități pentru femeile care a născut un copil între anii 1970 și 1974 să aibă următorul copil până la momentul sondajului. Totodată, folosind datele World Fertility Survey, a fost construit modelul fertilității naturale în funcție de paritate și au fost identificate două subgrupuri de femei: cele care controlează dimensiunea familiei și cele care nu-și controlează. Rezultatele cercetării au demonstrat că naționalitățile diferă considerabil de proporția femeilor care își controlează nașterea copilului (de la 17% pentru femeile de naționalitate tadjică, la 99% pentru evreice). Moldovencele au fost determinate cu un grad înalt de limitare a dimensiunii familiei (peste 96%), de rând cu reprezentante ale altor etnii și, în perioada respectivă, demonstau un nivel relativ scăzut al fertilității. Numărul mediu de copii per femeie care își controlează fertilitatea a fost estimat la 2,4 copii de etnie moldoveană, iar pentru cele care nu-și controlează -2,6. Totodată se menționează că pentru moldoveni așteptările sunt sistematic mai mici decât fertilitatea ulterioară [1].

Prezintă interes studiul realizat de Дарский Л., Андреев Е., privind reproducerea populației a unor etnii din URSS, inclusiv a moldovenilor. În baza analizei comparative a datelor recensămintelor din 1959 și 1989, s-au evidențiat unele aspecte specifice în procesul de reproducere a populațiilor. Astfel, conform acestui studiu rata netă de reproducere a moldovenilor a constituit în anii 1988-1989, 1,25 copii, asigurând reproducerea lărgită a etniei. După nivelul fertilității (RTF) moldovencele ocupau locul întâi printre etniile din regiunea europeană a URSS. Totodată, se observa tendința de diminuare a fertilității, astfel, numărul mediu de copii așteptați la femeile care s-au căsătorit în anii 1950-1954 s-a estimat la 3,23 copii per femeie, pe când pentru cele căsătorite în 1980-1984 doar la 2,34 [11, p.3-10].

Un interes deosebit, în special din perspectiva metodologică, prezintă studiul diferențierilor fertilității realizat de Jasilioniene, A., Jasilionis, D., Stankunienė [7]. În baza datelor recensământului populației Lituaniei din 2001 și statisticii curente autorii au realizat analiza comparativă a fertilității, inclusiv după rangul nașterii, a etniei majoritare și a minorităților etnice. Rezultatele obținute demonstrează că fertilitatea lituanienilor este mai mare decât în celelalte grupuri etnice, în special a rușilor. Fertilitatea mai scăzută a grupului etnic rus, se explică în principal prin diferențele în riscul de a avea cel de-al doilea copil. Diferențele observate nu pot fi explicate pe deplin prin caracteristicile sociale (educație sau venituri).

În baza studiului realizat în România (Recensământului Populației din 2011), au fost analizate caracteristici ale fertilității la trei etnii (română, maghiară și romă), având în vedere distribuția nașcuților-vii după rangul nașcutului-viu; ponderea femeilor care nu au avut cel puțin un născut-viu; numărul mediu de copii născuți de o femeie. Principalele concluzii s-au rezumat la diferențele semnificative dintre etnia romă și celelalte două etnii, după numărul de născuți vii, după numărul mediu de copii născuți de o femeie dar și ponderea femeilor, pe total și pe grupe de vârstă, care nu au avut niciun născut-viu. S-a constatat că diferențele cele mai mari sunt la nivelul grupelor de vârstă mici, fiind dată explicația de vârstă precoce la care femeile de etnie romă au prima naștere [6].

Mecanismele prin care etnia afectează comportamentul reproductiv au fost studiate în mai multe cercetări. Una dintre explicații atribuie variația fertilității diferențelor în atitudini și valori culturale. Alții atribuie diferențe factorilor structurali, cum ar fi contextul socio-economic și contextul social. Modelele mai recente încearcă să integreze ambele abordări [2].

Date și metode. Au fost utilizate metode clasice de analiză demografică a fertilității (calcularea vârstei medii a mamei la prima naștere (VMMPN), numărul mediu de copii născuți, proporția femeilor după rangul copiilor născuți, proporția femeilor care au născut cel puțin un copil utilizând o combinație de date de la Recensământului Populației și al Locuitorilor din 2014 (RPL2014), (femeile în vârstă de reproducere după apartenența etnică).

Rezultatele obținute. În conformitate cu datele RPL2014, populația care și-a declarat etnia, constituie moldoveni/români 80,6%, ucrainenii – 6,6%, găgăuții - 4,5%, ruși - 4,0%, bulgari - 1,8%, iar alte etnii constituind 2,6% din populație.

**Structura etnică a populației Republicii Moldova conform
 Recensământului Populației și al Locuințelor din 2014**

Etnia	RPL 2014	
	Mii	%
Moldovence / române	2,068	80,6
Ucrainence	181	6,5
Rusoalice	112	4,0
Găgăuze	126	4,5
Bulgare	52	1,8
Alte etnii	73	2,6
Total	2,805	100

Sursa: Calculat de autor în baza datelor RPL 2014

Repartizarea femeilor după numărul de copii născuți-vii în funcție de apartenența etnică declarată la recensământ (pentru etniile cu cea mai mare pondere în ansamblul populației) demonstrează că cel mai mare număr de copii născuți-vii în vârstele cuprinse între 15 și 69 ani, revine femeilor de etnie găgăuză – 1,82 copii per femeie, iar cel mai mic număr revine femeilor de etnie rusă – 1,29 copii per femeie. Femeilor moldovence/române le revine 1,73 copii per femeie, acestea fiind pe locul doi după numărul de copii născuți. Femeile de etnie ucraineană și bulgară au în medie câte 1,49 și respectiv 1,60 copii născuți-vii (Tab. 2.).

Tabel 2

**Numărul mediu de copii născuți la femeile de diferite etnii și proporția femeilor
 care au născut cel puțin un copil**

Vârsta	Numărul mediu de copii născuți per femeie						Proporția femeilor care au născut cel puțin un copil (%)					
	Total populație	Moldovence /române	Ucrainence	Rusoalice	Găgăuzoalice	Bulgăroalice	Total populație	Moldovence /române	Ucrainence	Rusoalice	Găgăuzoalice	Bulgăroalice
Total	1,63	1,73	1,49	1,29	1,82	1,60	90,8	65,5	65,5	65,9	65,9	64,4
15-19	0,05	0,06	0,06	0,05	0,05	0,05	5,0	5,0	5,9	4,6	4,7	4,5
20-24	0,43	0,43	0,43	0,38	0,44	0,38	32,7	33,0	33,7	29,7	33,6	29,0
25-29	1,04	1,06	1,01	0,85	1,07	0,96	66,0	66,7	67,4	57,9	67,7	64,3
30-34	1,51	1,54	1,46	1,24	1,59	1,44	80,8	81,7	81,7	75,6	82,2	82,4
35-39	1,80	1,86	1,70	1,51	1,98	1,70	87,4	88,3	87,9	81,7	88,7	87,4
40-44	1,93	2,00	1,79	1,52	2,14	1,85	90,6	91,5	90,6	85,5	91,8	90,4
45-49	2,02	2,10	1,87	1,62	2,20	1,91	91,3	92,0	91,2	88,0	92,6	92,4
50-54	2,10	2,20	1,91	1,71	2,30	2,09	93,3	93,9	92,6	90,4	95,4	93,8
55-59	2,14	2,26	1,92	1,72	2,35	2,16	92,3	93,0	91,6	90,3	94,3	93,3
60-64	2,14	2,30	1,91	1,69	2,30	2,15	90,9	91,6	90,8	88,6	91,4	92,5
65-69	2,11	2,32	1,85	1,64	2,41	2,06	89,0	89,7	89,1	87,4	89,9	89,8

Sursa: Calculat de autor în baza datelor RPL 2014

Un alt aspect important în compararea fertilității la etniile selectate, presupune proporția femeilor care au născut cel puțin un copil pe total și pe grupe de vârstă dar și ponderea celor care nu au născut nici un copil viu pe parcursul vieții. Datele din tabel arată că, dacă la nivelul etniilor moldovence/române, ucrainence și găgăuze se înregistrează,

la nivelul tuturor grupelor de vârstă, valori relativ egale a ponderii femeilor care nu au avut un născut-viu, diferențele sunt semnificative în cazul etniilor ruse și bulgare (Tab. 2.). Remarcăm diferențele cele mai mari sunt la nivelul grupelor de vârstă mici (15-19 și în special 20-24 ani). Se înregistrează o diferențiere la ucrainence, care până la vârsta de 19 ani, circa 6% dintre acestea au avut primul lor copil, iar 5% și mai puțin este înregistrat de celelalte etnii.

Diferențiere semnificativă este înregistrată de bulgăroaice și rusoaice către vârsta de 24 ani doar 29% și respectiv 29,9% au născut cel puțin un copil, celelalte etnii înregistrând o pondere mai înaltă de circa 33% - moldovence/române, 33,6%-33,7% găgăuze și ucrainence. În această ordine de idei, găgăuzoaicele și moldovencele/românele înregistrează cea mai mică vârstă medie a mamei la prima naștere pentru anul 2014, fiind de 23,2 ani și 23,5 ani, urmând ucrainencele 25,5 ani, iar cel mai târziu nasc primul lor copil bulgăroaicele, vârsta medie a mamei la prima naștere fiind de 26 ani și rusoaicele 26,9 ani, ceea ce confirmă modelul tardiv al fertilității pentru aceste două etnii.

Analiza repartizării femeilor după numărul de copii născuți pe grupe de vârstă și în funcție de apartenență etnică demonstrează unele particularități ale comportamentului reproductiv și permite în special de a aprecia proporția celor care spre sfârșitul perioadei reproductive nu au născut nici un copil și a celor care au contribuit la reproducerea populației și a grupului etnic cu nașteri de ranguri mai înalte.

Repartizarea femeilor moldovence/române după numărul de copii născuți vii pe parcursul vieții, evidențiază ponderea de 10,1% a femeilor în vârstă de 65-69 ani, care nu au născut nici un copil pe parcursul vieții. Fiind aproximativ de două ori mai mult decât nivelul biologic al infertilității. Proporția relativ scăzută a femeilor care, către vârsta de 50-69 ani nu au născut nici un copil este în medie de 7,8%. Totodată, se observă că la vârstele mai mature crește ponderea femeilor care au născut copii de ranguri mai mari. De exemplu pentru vârsta 65-69 ani ponderea femeilor care au născut 4 copii este cel mai înalt înregistrând 7,5%, iar ponderea femeilor care au născut cinci copii și mai mult pe parcursul vieții este de 7,4%, mai mare decât în grupul de vârstă 65-69 ani cu 6,5%, iar decât grupa de vârstă 60-64 ani, cu 7,9%.

Către vârsta de 45-49 ani, femeile moldovence/române înregistrează o proporție de 7,8% a femeilor ce nu au născut nici un copil pe parcursul vieții (în timp ce nivelul biologic al infertilității se apreciază în limitele de 5-6%), doar 18,7% au dat naștere la un singur copil, 46,4% la doi copii, 10,9% la trei copii, 7,8% patru și mai mult. Chiar și la vârsta de 30-34 ani proporția femeilor care încă nu au născut nici un copil este relativ scăzută, constituind doar 17,1%. În grupul de vârstă 25-29 ani, circa două treimi din femei au dat naștere la unul sau la mai mulți copii, ceea ce mărturisește despre profilul tânăr al fertilității femeilor moldovence/române. O particularitate specifică care merită să fie menționată este natalitatea la vârsta adolescenței (15-19 ani conform clasificărilor internaționale): 4,5% au dat naștere la un copil și 0,5% la doi copii (Fig. 1.).

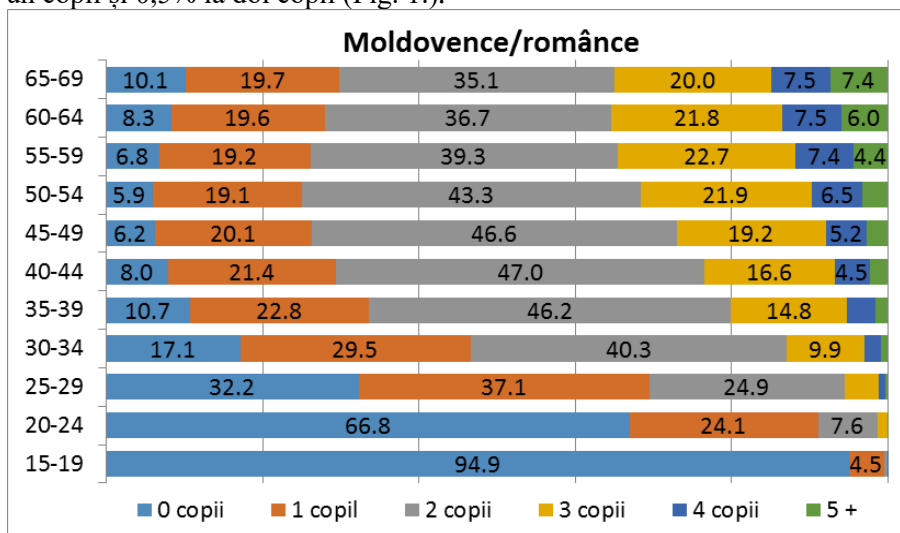

Figura 1. Repartizarea femeilor moldovence/române după numărul de copii născuți-vii pe parcursul vieții

Sursa: Calculat de autor în baza datelor de la RPL 2014, BNS

Femeile ucrainence, înregistrează o pondere de 10,9% în grupa de vârstă 65-69 ani, care nu au născut nici un copil pe parcursul vieții. Repartizarea femeilor ucrainene după numărul de născuți vii către vârsta de 50-69 ani, care

nu au născut nici un copil este în medie de 8,95%, mai mare decât ponderea femeilor moldovence/române cu 1,18%. Se mai observă că ponderea femeilor care au născut copii de rangul unul și doi începând cu grupa de vârstă 50-54 ani până la 65-69 ani este în descreștere semnificativă în schimb crește numărul de copii născuți de ranguri mai mari, cum ar fi 3, 4, 5 și mai mult. Astfel, cea mai înaltă pondere a femeilor care au născut 3 copii o observăm în grupa de vârstă 55-59 ani, fiind de 15,3%. Cea mai înaltă pondere a femeilor care au născut patru copii o depistăm în grupele de vârstă 55-59, 60 – 64 și 65-69 ani, care atinge valori de până la 3,4%.

Cu aceeași tendință, ucrainencele, înregistrează o pondere mai mică dar nesemnificativă a femeilor de 46,3% ce au născut copii de rangul doi dar în grupul mai mare de vârstă decât moldovencele, acesta fiind de 45-49 ani. Numărul mediu de nașteri vii pentru femeile ucrainene în vârstă de 15-49 ani este de 1,26, iar pentru grupul de vârstă de 45-49 ani nu depășește 2 (1,85), ca în cazul moldovencelor/româncelor. Ponderea femeilor fără copii în grupa de vârstă de 45-49 ani este aproximativ aceeași, constituind 7,5%, iar ponderea femeilor care au avut un copil până la vârsta de 19 ani este cu 1,1% mai mare (5,6%).

În cazul rusoaicelor, ponderea femeilor care nu au născut nici un copil pe parcursul vieții este cea mai înaltă în comparație cu femeile ucrainence și moldovence/române, aceasta fiind de 9,9% în cea mai mare categorie de 65-69 ani.

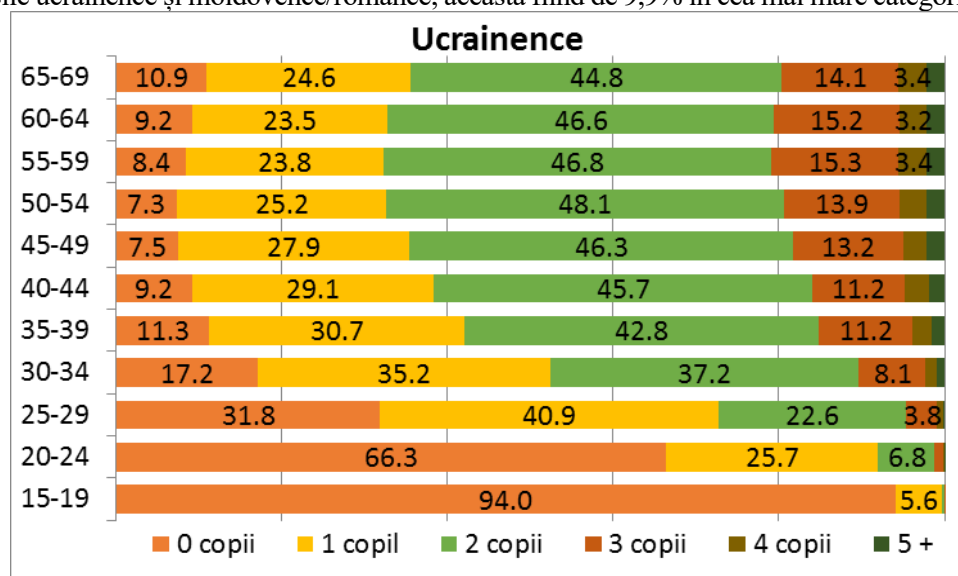

Figura 2. Repartizarea femeilor ucrainence după numărul de copii născuți vii pe parcursul vieții

Sursa: Calculat de autor în baza datelor de la RPL 2014, BNS

Pentru femeile care și-au încheiat deja perioada reproductivă 50-69 ani este caracteristică proporția mai înaltă a femeilor care nu au născut nici un copil pe parcursul vieții, constituind 10,67%, fiind mai mare cu 2,9% în comparație cu moldovencele/românele și 1,72% mai mare în comparație cu ucrainencele.

De menționat este că, cele mai multe dintre rusoaice, în proporție de 42,9% care au născut 2 copii îi revine grupei de vârstă 60-64 ani, iar 3 copii au născut femeile din grupa de vârstă 55-59 ani în proporție de 11,9%. Numărul mediu de nașteri vii pentru femei în vârstă de 15-49 ani este de 1,1, iar pentru cele în vârstă de 45-49 ani -1,6. Ponderea femeilor fără copii în grupa de vârstă de 45-49 ani este de 4,1% mai mică decât la femeile moldovence. Ponderea femeilor care au avut un copil până la vârsta de 19 ani este la fel în jurul a 4% ca și la celelalte etnii analizate.

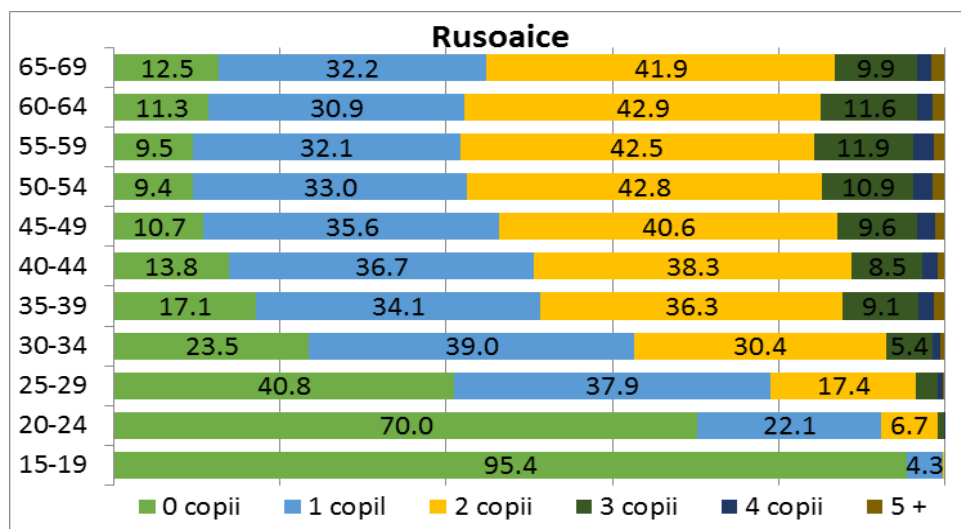

Figura 3. Repartizarea femeilor rusoaice după numărul de copii născuți-vii pe parcursul vieții

Sursa: Calculat de autor în baza datelor de la RPL 2014, BNS

Ponderea femeilor bulgare, care și-au încheiat deja perioada reproductivă, cu vârstele cuprinse între 50-69 ani, care nu au născut nici un copil pe parcursul vieții înregistrează proporția de 7,2%. Totodată, la această grupă de vârstă se înregistrează cea mai mare pondere a femeilor bulgare care pe parcursul vieții au născut trei copii (25,7%), dar și ponderea cea mai înaltă a celor care au născut 5 copii și mai mult (6,9%). Proporția femeilor care au născut patru copii este concentrată în grupa de vârstă 65-69 ani, constituind 8,7 la sută. Ca și femeile moldovence, bulgăroaicele înregistrează o pondere de 49,7 % în grupa de vârstă 40-44 ani, după numărul de copii născuți de rangul doi. Pentru femeile bulgare în vârstă de 15-49 ani, numărul mediu de nașteri vii constituie 1,16, iar pentru cele în vârstă de 45-49 ani -1,9. Ponderea femeilor fără copii în grupa de vârstă de 45-49 ani este de 7,6% pe când ponderea femeilor care au avut un copil până la vârsta de 19 ani este de puțin peste 4 %.

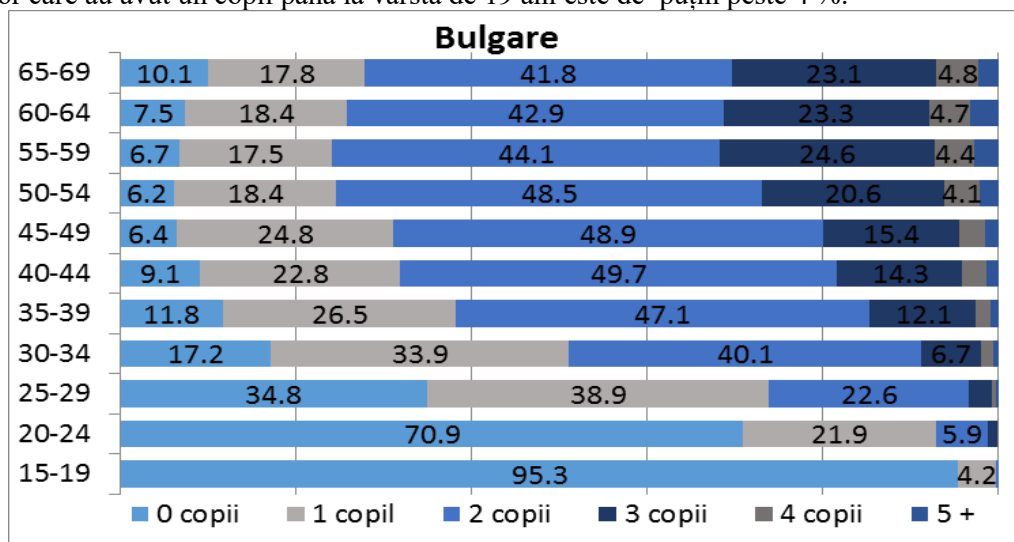
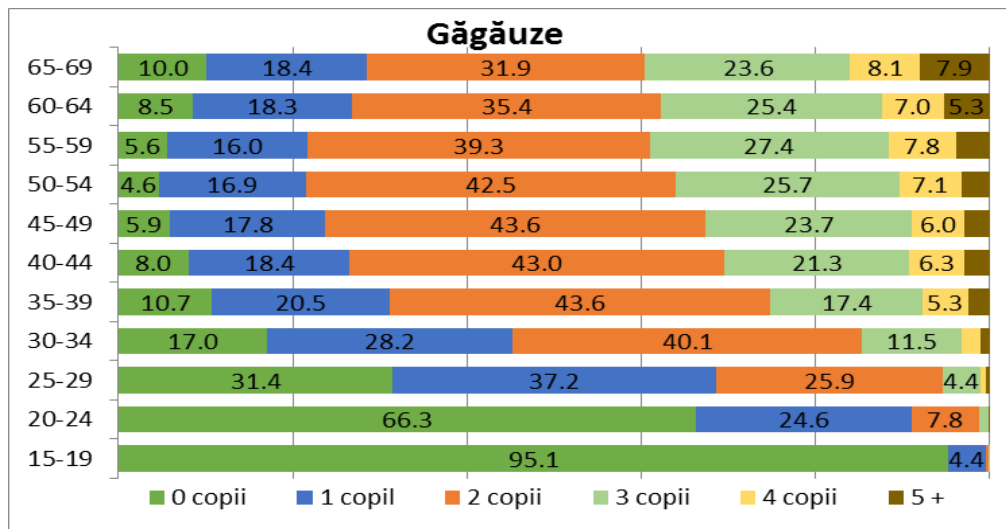

Figura 4. Repartizarea femeilor bulgare după numărul de copii, născuți-vii pe parcursul vieții

Sursa: Calculat de autor în baza datelor de la RPL 2014, BNS

În aceeași ordine de idei, menționăm că femeile găgăuze înregistrează aceeași pondere ca și cea a moldovencelor, care nu au născut nici un copil pe parcursul vieții, 10,0-10,1 %, în grupa de vârstă 65-69 ani. Ca și

în cazul celorlalte etnii în această grupă de vârstă este înregistrată ponderea cea mai înaltă a femeilor care au născut 4 - 5 copii și mai mult acestea fiind de 12% și respectiv 19,9%. Totodată, în grupele de vârstă 50-69 ani ponderea femeilor care nu au născut nici un copil este în medie de 7,62% ca și în cazul femeilor bulgare, fiind cea mai mică dintre toate etniile. Numărul mediu de nașteri vii pentru femeile găgăuze în vârstă de 15-49 ani este de 1,3, iar pentru grupul de vârstă de 45-49 ani depășește 2 fiind de 2,2. Ponderea femeilor fără copii în grupa de vârstă de 45-49 ani este de 7,3%, fiind cea mai mică în comparație cu celelalte femei din grupurile etnice studiate. Ponderea femeilor fără copii în grupa de vârstă de 45-49 ani este la fel în jurul valorii de 4%. Femeile găgăuze care au avut un copil până la vârsta de 19 ani înregistrează o pondere de 4,4 %. Această valoare fiind practic aceeași la toate grupurile etnice.

**Figura 5. Repartizarea femeilor găgăuze după numărul de copii
 născuți-vii pe parcursul vieții**

Sursa: Calculat de autor în baza datelor de la RPL 2014, BNS

CONCLUZII

Republica Moldova înregistrează diferențieri etnice semnificative ale fertilității. Rezultatele acestei cercetări indică faptul că etnia contează pentru fertilitate deși grupul etnic titular constituie circa 80,6% din întreaga populație. Chiar și așa studierea diferențierilor fertilității mai scăzute în cadrul populației grupurilor etnice este importantă, deoarece grupurile de populație cu fertilitate mai mică scad în cele din urmă nivelul general de fertilitate.

În urma rezultatelor obținute constatăm că pentru etniile existente este caracteristic modelul familiei cu doi copii iar lipsa voluntară a fertilității nu este preferată de reprezentanții grupurilor etnice. Fertilitatea în rândul găgăuzoaielor este mai mare decât în celelalte grupuri etnice. Rusoaicele și bulgăroaicele nasc cei mai puțini copii. Pentru aceste două etnii este caracteristic și modelul tardiv al fertilității înregistrând cea mai mare vârstă medie a mamei la prima naștere (26,9 ani și respectiv 26 ani). Fertilitatea mai scăzută la rusoaice și bulgăroaice se explică în principal prin diferențe la nașterea copiilor de ranguri mai mari trei și mai mulți copii. Moldovencele/românele se caracterizează printr-un profil tânăr al fertilității în comparație cu celelalte etnii.

Această cercetare oferă dovezi ale modelelor de fertilitate ale grupurilor etnice existente în Republica Moldova. În același timp, este necesară investigarea în continuare a factorilor responsabili de diferențele identificate, iar diferențele observate în comportamentul reproductiv ar trebui luate în considerare la formularea politicilor familiale în Republica Moldova.

BIBLIOGRAFIE

1. CALDWELL, J., C. The Globalization of Fertility Behavior. In: Population and Development Review. 2001, nr. 27, pp. 93–115. ISSN 0098-7921, eISSN 1728-4457.

2. FLORIAN, S. Race/Ethnic Differences in Fertility Behaviors: Early Childbearing and Number of Children [online]. University of Southern California, Department of Sociology, 2011, 35 p. [citat 04.02.2020]. Disponibil: <http://paa2012.princeton.edu/papers/122455>.
3. GAGAUZ, O. Impactul restructurării ciclului reproductiv asupra indicatorilor fertilității. In: Creșterea economică în condițiile globalizării: conferința internațională științifico-practică, Ediția a IX-a, 16-17 oct. 2014. Chișinău: F.E.-P. «Tipografia Centrală», 2014, pp. 9-19. ISBN 978-9975-9932-5-8.
4. GAGAUZ, O., GRIGORAȘ, E. Dinamica fertilității în Republica Moldova și țările ex-sovietice din regiunea europeană: convergențe și divergențe. În: Calitatea vieții, 2018, nr. 4, pp. 365-392. ISSN 1018-0839, eISSN 1844-5292. <https://www.revistacalitatevietii.ro/2018/CV-4-2018/03.pdf>.
5. GRIGORAȘ, E. Diferențieri etnice ale fertilității generațiilor feminine reale din Republica Moldova. În: International Symposium Experience. Knowledge. Contemporary Challenges. 14-15 mai, 2020. Universitatea ARTIFEX, București, p. 377, 7 p., ISBN 978 – 606 – 8716 – 54 – 1. 0,55 c.a
6. GHETĂU V. Demografia României. București 2018, 356 p.
7. JASILIONIENE, A., STANKUNIENE, V., JASILIONIS D. Census-linked study on ethnic fertility differentials in Lithuania. In: Studies of Transition States and Societies, [S.l.]. 2014, vol. 6, nr. 2, pp. 57-67. ISSN 1736-8758.
8. OSTAPENKO, L.V., Особенности идентичности болгарского территориального сообщества в контексте полиэтнической Молдавии. Сравнительная политика, nr. 4 (21), 2015, [https://doi.org/10.18611/2221-3279-2015-6-4\(21\)-76-83](https://doi.org/10.18611/2221-3279-2015-6-4(21)-76-83).
9. БОНДАРСКАЯ, Г.А. Рождаемость в СССР (этногеографический аспект). М., 1977. 128 с.
10. ГАГАУЗ, О. Молдова на пути второго демографического перехода: структурные изменения рождаемости. In: Creșterea economică în condițiile globalizării: conf. intern. șt.-practică. Sesiunea științifică «Dezvoltarea demografică: Provocări pentru politici sociale». Ediția a VIII-a, 17-18 oct. 2013. Chișinău, 2013, p. 36-46. ISBN 978-9975-53-245-7.
11. ГРОЗА, Ю., и др. Укрепление социальной сплоченности и общей идентичности в Республике Молдова. Кишинев, декабрь 2017 г., 54 с.